

De Fabritiuschool in brand

Kees van Aggelen

Op 23 april 1985 brandde de Fabritiuschool aan de Fabritiuslaan af. Oorzaak was een weggeschoten sigarettenpeuk door een 14-jarige jongen. De school, juist toen in de procedure om rijksmonument te worden, vormde een ankerpunt in de Schildersbuurt. Na de brand kregen de leerlingen tijdelijk elders onderdak en werden plannen gemaakt om deze bijzondere creatie van architect W.M. Dudok te herbouwen. Het jaar van de brand was ook een belangrijk jaar voor het onderwijs in Nederland. De Wet op het Basisonderwijs trad in werking. Kleuterscholen en lagere scholen hielden op te bestaan. Er kwamen basisscholen voor in de plaats. Deze verandering had ook gevolgen voor de herbouw van de Fabritiuschool.

Geschiedenis van de scholen

De huidige Fabritiuschool is ontstaan uit verschillende scholen. Door uitbreiding van het inwonersaantal besloot in 1925 het college van burgemeester en wethouders om in de omgeving van de Pieter de Hooghlaan en de Fabritiuslaan een lagere school te bouwen. Een jaar later kon het bouwbedrijf beginnen en op 10 januari 1927 werd de school officieel geopend. In die tijd kregen de scholen een nummer. Die aan de Fabritiuslaan kreeg nummer 14. Al vrij snel bleek het gebouw te klein te zijn. Er werd een tweede school aan de Ruysdaellaan gebouwd. Deze werd in 1929 in gebruik genomen en kreeg nummer 16 toegewezen. Vanaf het begin was een standsverschil tussen de scholen merkbaar. Kinderen uit de Bloemenbuurt gingen naar school nummer 16 en de jeugd uit de Schilders- en Bomenbuurt bezocht school nummer 14. Beide scholen deelden één plein, hetgeen wel tot ruzies leidde. Er was nauwelijks contact tussen de leerkrachten van de twee scholen.

In 1949 kregen de scholen pas hun officiële namen: nummer 14 werd de Fabritiuschool en nummer 16 de Ruysdaelschool. In 1971 fuseerden beide onderwijsinstellingen tot de Fabritiuschool.

Vanaf 1977 was er samenwerking met de Catharina van





(Foto's coll auteur/SAGV)

Rennes - (kleuter)school, die aan de Egelantierstraat was gevestigd.

De brand

Dinsdag 23 april was een zonnige en frisse dag. Er stond een straffe zuidwestenwind. Na schooltijd oefende de volksdansgroep Jafa (genoemd naar Jan Buisman, voormalig hoofd der school) in de gymzaal. Om zeven uur 's avonds ging een leerkracht nog even naar school. Hij ontdekte de beginnende brand. Deze was ontstaan doordat een jongen een brandende sigarettenpeuk naar iemand wilde schieten. De peuk belandde echter op het rieten dak, dat daarna vrij snel vlam vatte.

De leraar wist de volksdancers te waarschuwen. Naar verluidt zouden de jongelui en de leerkracht nog getracht hebben om de brand zelf te blussen. Dit kostte enige tijd terwijl de brand voortwoekerde. Toen het zelf blussen niet bleek te werken belde men de brandweer. Deze arriveerde na enige tijd (volgens *De Gooi- en Eemlander* om 20.30 uur!) en begon met blussen. Aanvankelijk dacht men een deel van de school nog te kunnen redden. Bovendien hielpen buurtbewoners en personeel om allerlei schoolmeubilair, mappen, sportprijzen, boeken en dergelijke naar buiten te dragen. In de tuinen van de omliggende huizen en in de plantsoenen rond de school kregen deze spullen zolang een veilig plekje. Het hoofd van de school wist zelfs een deel van de leerlingenadministratie en het schoolwerkplan te redden.

Brand meester

De brand werd echter steeds heviger en de brandweer



zette meer materieel en brandweerlieden in. Inmiddels was er veel publiek toegestroomd. Op zeker moment mocht niemand de school nog binnen. De brand was zo heftig en uitgebreid dat dat gevaar zou opleveren. Zo was een inderhaast achtergelaten brandweerladder niet meer te redden. De volgende dag is deze totaal verwrongen in de puinhopen teruggevonden.

Een ander gevaar was het wegwaaien van brandende deeltjes riet en roet. Door de straffe wind werd dit alles richting het centrum van Hilversum geblazen. De brandweer kampte met verschillende problemen. Het toegestroomde publiek was hinderlijk bij het blussen. De wateraansluiting in de directe omgeving van de school was onvindbaar. Ook bleek het nodig, vanwege te geringe waterdruk, om brandslangen naar de Diependaalselaan en Eikbosserweg uit te rollen.

De Hilversumse brandweer had versterking gekregen van omliggende korpsen. Er was veel materieel ingezet. Rond

de klok van tien uur werd het sein 'brand meester' gegeven. Toch bleef men de hele verdere nacht alert. Smeulende resten bleken toch weer vlam te vatten.

Gevolgen

Door het bluswater was er kortsluiting ontstaan. In delen van Hilversum en Hollandsche Rading zaten mensen zonder stroom. De volgende ochtend bleek de omvang van de schade. Alle lokalen en de gymnastiekzaal van de school waren verwoest. In het 'speel-leerlokaal' aan de zijde van de Gabriël Metsulaan zat de peuterspeelzaal De Mallemolen. Voor al deze kinderen moest vervangende ruimte worden gezocht. De peuterspeelzaal kreeg een tijdelijk onderkomen aan de Eikbosserweg.

De jongste basisschoolkinderen gingen naar de locatie Egelantierstraat, waar de kleuterschool (Catharina van Rennesschool) al gevestigd was.

De oudere basisschoolleerlingen mochten op de woens-

dag na de brand, onder toezicht van leerkrachten en brandweer, meubilair dat de brand had overleefd schoonmaken.

In de eerste week van mei konden al weer lessen gegeven worden. Het Alberdingk Thijm College had leslokalen beschikbaar gesteld. Later verhuisden de leerlingen naar de vrijgekomen school aan de Neuweg. Daar was eerder op, 1 juni 1985, de Rehobothschool opgeheven.

Aansprakelijkheid

Al tijdens de brand was de veertienjarige dader aangehouden en meegenomen naar het politiebureau. Bij het verhoor had hij verklaard dat hij voor de lol met een gloeiende peuk op twee leeftijdgenootjes had gemikt. De peuk belandde echter op het rieten dak met de desastreuze gevolgen. Een dag later meldde persofficier van justitie Wooldrik op de vraag of een minderjarig kind aansprakelijk gesteld kan worden: *Dat hangt van de leeftijd af. In de regel is het zo dat kinderen vanaf twaalf jaar strafrechtelijk ver-*

volgd kunnen worden. Maar hoe, hangt af van het gepleegde misdrijf. Als er in het geval van brandstichting bij de dader sprake is van grove schuld en er levens in gevaar zijn gebracht, kan de brandstichter wel tot levenslang veroordeeld worden.

Uiteindelijk is de dader wel aansprakelijk gesteld, maar heeft zijn verzekering een aanzienlijk deel van de kosten vergoed.

Herbouw

Al vrij snel na de brand dacht men aan herbouw van de school. Op een ouderavond voor 250 Fabritius-ouders, in de gymzaal van de Goudenregenschool, vertelde wethouder G.E. Homan-Müller dat de procedures rond herbouw *vlekkeloos* moesten verlopen. Volgens haar kon pas in het schooljaar 1987-1988 een nieuw gebouw betrokken worden. De teleurstelling in de zaal was duidelijk. Sommige buurtbewoners waren bang voor een modern schoolgebouw, dat totaal niet paste in de wijk. Gelukkig besloot het college van burgemeester en wethouders in





Mevr. Bruns-Been geeft het startsein voor herbouw.

november 1985 tot herbouw in de oude stijl. Architectenbureau A.A. Bos uit Baarn werd aangetrokken voor de herbouwplannen. Er zou een aantal bouwtechnische- en onderwijskundige veranderingen in het nieuwe gebouw komen. Zo zou de nieuwe gymzaal door uitgraving een behoorlijke hoogte krijgen; een winst ten opzichte van de vorige kleine zaal. Een grote wijziging was de bouw van twee kleuterlokalen op de plaats van drie 'gewone' klaslokalen. Deze royale kleuterlokalen werden voorzien van

een 'natte hoek' waar de watertafel geplaatst kon worden. Zo werd de Fabritiusschool een echte basisschool voor kinderen van 4 tot 12 jaar. In de school zouden vouw- wanden komen, waardoor leraren ook op de gangen toezicht konden houden op daar werkende leerlingen. Een andere aanpassing was de aanleg van een hellingbaan. Die zou de school toegankelijk maken voor rolstoelgebruikers.

Op maandag 6 oktober 1986 gaf wethouder Rie Bruns-

Been het startsein voor de herbouw. De Hilversumse aannemer Pellikaan voerde de herbouw uit. Het bedrijf was gespecialiseerd in renovatie/herbouw van schoolgebouwen. Een jaar later konden de lessen weer in het nieuwe gebouw gegeven worden. Wel hadden heel veel kinderen last van jeuk! In het nieuwe riet uit Frankrijk zat namelijk allerlei ongedierte.

Bronnen/literatuur:

Back, Paul en Jaap Tersteeg, *Fabritiuschool, 60 jaar onder een rieten kap* (Hilversum 1987).

Aggelen, Kees van en Paul Back, *75 jaar Fabritiuschool 1927-2002* (Hilversum 2002).

Archief Fabritiuschool.

Knipselarchief Hilversumse Historische Kring 'Albertus Perk'.

